

Višinska razširjenost sov v Sloveniji

Vertical distribution of owls in Slovenia

Davorin TOME

UVOD

Z izidom zimskega in gnezditvenega ornitološkega atlasa (SOVINČ 1994, GEISTER 1995) se nam je odprl nov pogled na razširjenost ptic v Sloveniji, med njimi tudi sov. Z vsaj približnim poznavanjem površja naše dežele lahko sedaj iz predstavljenih zemljevidov sklepamo tudi na njihovo okvirno višinsko razširjenost. Tako lahko rečemo, da živita koconogi čuk in mali skovik med vsemi našimi sovami najvišje, ipd. Točnejše razširjenosti po višinskih pasovih pa iz zemljevidov ni moč razbrati. Namen dela je dopolniti ta del poznavanja naših sov s podatki o nadmorskih višinah opazovanj in ga ovrednotiti tudi s primerjavo z rezultati iz sosednje Avstrije in Italije.

MATERIAL IN METODE

Podatke sem zbral iz publikacij (večino iz revije *Acrocephalus*), nekaj pa je tudi ustnih poročil in lastnih opazovanj. Upoštevani so vsi, pri katerih je bila podana nadmorska višina, kakor tudi podatki s tako podrobno navedbo kraja opazovanja, da sem s pomočjo Atlasa Slovenije nadmorsko višino lahko ocenil na 50 m natančno.

Pri nesistematičnem načinu zbiranja podatkov so rezultati pogosto izkrivljeni zaradi priljubljenih mest, na katerih se opazovanja ponavljajo, podatki pa se zaradi tega podvajajo. Napako sem odpravil tako, da sem od vseh podatkov z iste lokacije upošteval le enega.

Višinsko razširjenost sov prikazujem s točkami, ki opisujejo kvartilne razrede: najnižjo in najvišjo nadmorsko višino, z mediano in z višinama, med katerima je bilo osrednjih 50% opazovanj (1. in 3. kvartil). S slednjima parametroma prikazujem višinski pas, kjer je težišče razširjenosti vrste.

REZULTATI IN DISKUSIJA

Za 10 vrst sov sem zbral 515 podatkov o

nadmorskih višinah opazovanj. Od tega je 371 podatkov, pri katerih se lokacija opazovanja za posamezno vrsto ne ponavlja (Tabela 1). Večina opazovanj (79 do 100%, različno za posamezno vrsto) je iz obdobja januar - avgust, torej iz gnezditvenega obdobja. Vrsta z največjim višinskim razponom je lesna sova (1500 m), vrsta z najmanjšim pa močvirska uharica (340 m). Najvišje v hribih živita mali skovik in koconogi čuk. Poleg teh dveh vrst živita v gozdovih višje od 1000 m še lesna sova in kozača (Slika 1).

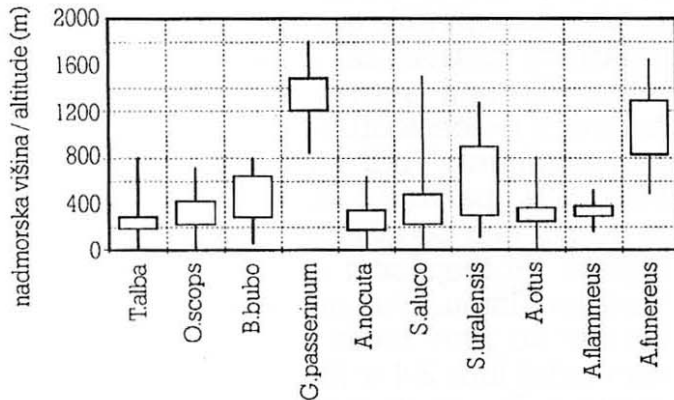
vrsta/species	N	min	max	med	50%	%
<i>Tyto alba</i>	32	10	800	250	196 - 295	0
<i>Otus scops</i>	26	0	710	295	230 - 430	0
<i>Bubo bubo</i>	29	70	800	460	290 - 650	0
<i>Glaucidium pass.</i>	14	850	1800	1300	1215-1490	93
<i>Athene noctua</i>	26	0	630	260	180 - 345	0
<i>Strix aluco</i>	92	0	1500	300	230 - 485	2
<i>Strix uralensis</i>	43	125	1280	520	300 - 895	23
<i>Asio otus</i>	81	20	790	295	250 - 370	0
<i>Asio flammeus</i>	10	170	510	305	295 - 385	0
<i>Aegolius funer.</i>	18	500	1630	1000	825 - 1295	67
skupaj/total	371					

Tabela 1: Višinska razširjenost (v metrih) sov v Sloveniji. N = število podatkov, min = najnižja višina opazovanja, max = najvišja višina opazovanja, med = mediana, 50% = višinsko območje, v katerem je bilo 50% vseh opažanj, % = delež opazovanj nad 1000 m

Table 1: Vertical distribution (m) of owls in Slovenia. N = numerus, min = the lowest altitude of observation, max = the highest altitude of observation, med = median, 50% = altitudinal range with 50% of all observations, % = proportion of observations over 1000 m

Razlike med našimi in avstrijskimi (BERG 1992) rezultati višinske razširjenosti sov niso velike, kar med drugim kaže tudi na precejšno verodostojnost naših podatkov. Edini večji razliki sta v razširjenosti male in velike uharice,

ki so ju v Avstriji opazovali tudi na višinah prek 1000 m. Vsaj pri mali uharici pa so take višine bolj izjema kot pravilo, saj je težišče njene populacije v nižinah (v Avstriji okoli 150 m). Podobne višine razširjenosti koconogega čuka in malega skovika kot pri nas je ugotovil tudi PEDRINI (1982) v SV delu italijanskih Alp.

Slika 1: Višinska razširjenost sov v Sloveniji. Črta = najnižja - najvišja višina opazovanja, stolpec = višinsko območje, v katerem je bilo 50% vseh opažanj.

Figure 1: Vertical distribution of owls in Slovenia. Vertical line = the lowest - the highest altitude of observations, bar = altitudinal range with 50% of all observations.

Pegasta sova, veliki skovik, čuk, lesna sova, mala in močvirska uharica so vrste, ki so v Sloveniji značilne za nižine. Težišče njihovih populacij je na višini med 200 in 500 m. Med njimi je bila najvišje opazovana lesna sova, ki je bila tudi edina opažena nad 1000 m (2% vseh opažanj). Koconogi čuk in mali skovik sta vrsti, značilni za višje predele. Osrednji del njune populacije živi od spodnje meje predvsem iglastih gozdov borealnega tipa (meja poteka med 700 in 1000 m), pa skoraj do gozdne meje, ki poteka med 1600 in 2000 m (MATVEJEV 1992). Kozača živi od nižin do spodnje meje predvsem iglastega gozda, pogosto pa to mejo tudi preseže (23% opažanj je z višin prek 1000 m). Kozača je tako sova z največjo toleranco v višinski razširjenosti. Veliko uharico bi lahko uvrstil v skupino vrst z značilno nižinsko razširjenostjo. Težišče njene populacije je med 300 in 600 m, nad 800 m pa ni bila opažena. Največkrat je bila opazovana med 600 in 700 m. Slednje, kakor tudi avstrijske izkušnje (opažanja vrste na višinah prek 1500 m) pa dopuščajo možnost, da je dejanska zgornja meja razširjenosti pri nas višja od ugotovljene in da je velika uharica, podobno kot kozača, sova z veliko toleranco v višinski razširjenosti.

LITERATURA

BERG, H.-M. (1992): Status und Verbreitung der Eulen (Strigiformes) in Oesterreich. *Egretta* 34: 4-8.

GEISTER, I. 1995. Ornitološki atlas Slovenije, DZS, 287 s.

MATVEJEV, S.D. (1991): Naravni tipi predelov Slovenije in njihovo varstvo. Zavod republike Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine, Ljubljana, SLO, 48 s.

PEDRINI, P. (1982): Distribuzione altitudinale di alcuni strigidae in val di Tovel (Trentino). *Avocetta* 6: 83-89.

SOVINČ, A. (1994): Zimski ornitološki atlas Slovenije, Tehniška založba, 452 s.

POVZETEK

Obdelal sem 371 podatkov o višinski razširjenosti 10 vrst sov v Sloveniji. Pegasta sova, veliki skovik, čuk, lesna sova, mala in močvirska uharica so vrste, ki so značilne za nižine. Težišče njihovih populacij je na višini med 200 in 500 m. Nad 1000 m je bila opažena le lesna sova in še to samo dvakrat. Koconogi čuk in mali skovik sta značilni vrsti višjih predelov. Težišče njunih populacij sega od spodnjega roba predvsem iglastih gozdov borealnega tipa (okoli 850 m) pa skoraj do gozdne meje. Kozača ima največjo toleranco višinske razširjenosti. Živi od nižin do 1000 m in več. Velika uharica nad 800 m ni bila opažena, verjetno pa je zgornja meja njene razširjenosti višja od ugotovljene.

SUMMARY

The author processed 371 data on vertical distribution of 10 owl species in Slovenia. Barn Owl, Eurasian Scops Owl, Little Owl, Tawny Owl, Long-eared Owl and Short-eared Owl are characteristic inhabitants of low country, their populations concentrated at altitudes ranging from 200 to 500 m. In the areas above 1,000 m only Tawny Owl was observed, although only twice. Tengmalm's Owl and Pygmy Owl are characteristic inhabitants of higher districts, their populations ranging from the bottom edge of predominantly coniferous boreal forests (about 850 m) to little short of the treeline. Ural Owl is the species with the greatest tolerance in its vertical distribution, for it is found in districts spreading from lowland country to the altitudes of over 1,000 m. Eagle Owl has not been observed at altitudes above 800 m, although the available data do not rule out the possibility that the upper line of its distribution is in fact higher than the established one.

Davorin Tbm, Jamova 66, 1000 Ljubljana